

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. IV. Vtrùm idem actus simul bonus esse & malus poßit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

III.
Prædictæ
sponsio va-
riis modis
refellitur.

Contrà primò: incommodum enim videtur, quod habitus virtutis concurrat, etiam ad qualitatem actus mali: Contrà secundò: circumstantia vitians, poterit interdum esse levis, aut imperfectè cognita, & tunc nulla injicietur mora aut retardatio in agèdo. Contrà tertio: ita enim dispositus esse potest operans aliquando (ut in effrenatè peccantibus contingit) ut nullam in iis alterationem faciat advertentia novæ circumstantiæ, ergo in hoc saltem casu posset habitus virtutis concurrere Physicè tam ad actionem quàm qualitatem actus mali, & hic augere habitum virtutis.

IV.
Habitus vir-
tutis ad ob-
jectum in-
trinsecè ma-
lum non po-
test concur-
rere, potest
tamen con-
currere ad
objectum ma-
lum extrin-
secè.

Ad argumentum itaque respondetur, de ratione habitus virtutis esse ut feratur in motivum quod ex se sufficit ad honestatem, nisi aliunde vitietur, sicque est talis naturæ, ut per se loquendo, & quoad objectum, ac motiva intrinseca, non possit quis eo malè uti, seu quod idem est, non possit uti habitu virtutis, tendendo formaliter in objectum aliquod intrinsecè malum. Hoc & nihil aliud vult S. Augustinus lib. 2. de libero arbitrio cap. 18. dum ait, *Neminem malè uti posse vir- tute*: Solum enim vult, non esse talis naturæ virtutem ut planè indifferens sit ad bonum usum vel malum, sicut est nostra voluntas, & consequenter virtutem peculiariter esse bonam, licet per accidens modo jam dicto abuti eâ possit. Hoc etiam modo intelligendus Aristoteles, & S. Thomas, dum negant habitum virtutis concurrere ad actum malum.

S. Augusti-
nus.

S. Thomas,
& Aristotel.

Dici etiam posset: cum secundum communem multorum sententiam multiplicentur habitus iuxta diversitatem objectorum, non formalium solum, sed materialium, esse in animâ diversos habitus, respectu eiusdem objecti formalis & nunc istum operari, nunc alium pro ratione diverfi objecti materialis: cum ergo circumstantia hæc nova in objecto spectet ad objectum materiale, non quidem tanquam aliquid quod ab actu attingitur, sed ut conditio tenens se ex parte objecti materialis, quoties actus mutatur de bono in malum, ratione diversæ circumstantiæ in objecto apparentis; dici inquam secundum hanc sententiam poterit, ad qualitatem illam concurrere habitum diversum.

V.
Diversi ha-
bitus in vo-
luntate sta-
tuunt aliqui
ratione di-
versitatis
objectorum
materialiū.

Tertio tandem dici cum Scoto posset, virtutes etiam naturales & acquisitas non consistere adæquatè in habitu illo ad huiusmodi actum inclinante, sed ut sortiri possint completam rationem & denominationem virtutum, debere subesse prudentiæ: cum ergo, quando actus indebitè elicitor, non jungatur cum prudentiâ, non procederet à virtute completè sumptâ, seu habente adæquatam denominationem virtutis, sed solum à virtute inadæquatè acceptâ, & merè prout inclinât ad eiusmodi objectum: sub qua consideratione præscindit à denominatione virtutis, quam tantum sortitur ex conjunctione cum prudentiâ. Hac de re infra, Disp. 97. sect. 2. iterum recurret sermo.

VI.
Nulla vera
virtus sine
prudentiâ.

Habitus so-
lum respicit
actū ut ter-
minatur
præciò ad
objectum.

Secunda tamen & vera sententia negat posse eundem actum simul esse bonum & malum, sed quæcumque bonitas ex objecto aut aliunde accedit, totam ait ex circumstantiâ vitiantem corrumpi, sicque actum reddi simpliciter malum. Hæc videtur mens S. Thomæ hic q. 18. a. 4. ad 3. dicentis, si una circumstantia actus sit mala, actum licet aliunde seu ex objecto non sit malus, non tamen esse bonum simpliciter, sed malum. Idem docet q. 20. a. 6. ubi solum admittit posse eundem actum successivè esse bonum & malum, non tamen simul: tenet etiam Suarez lib. 12. de gratia cap. 4. num. 6. Vasquez, Salas & alii.

V.
Ratiò est
primò, nam
bonum ex
integrâ causâ,
malum ex
qualibet
defectu.

Probatur ratione quam insinuat S. Thomas art. 4. citato quæstionis 18. nam juxta Sanctum Dionysium cap. 4. de divinis nominibus, *Bonum ex integrâ causâ, malum ex quolibet defectu*: quare licet multa sint, ex quibus actus defumere possit bonitatem, si tamen vel unum sit, ex quo refundatur in eum malitia, actus non est simpliciter bonus, sed malus. Confirmatur: actus enim præcisè, prout versatur circa objectum bonum, non intelligitur positivè bonus, sed indifferens adhuc ut sit bonus vel malus, nec enim completum de eo ferri potest iudicium, donec actus sit completus, seu cum omnibus suis circumstantiis: bonitas enim vera

SECTIO QUARTA.

*Vtrum idem actus simul bonus esse
& malus possit.*

I.
In quibuslibet
actibus cen-
sent aliqui
hoc fieri posse

POSSÈ aliquo modo eandem actionem esse bonam & malam, saltem respectu diverfi agentis consent multi, sicut contingeret, si ex

mandato domini ex bono fine, & motivo iuben- tis famulum dare eleemosynam, famulus daret ex malo: quod etiam contingeret in pluribus eandem trabem gestantibus, quorum unus ex bonâ, alius ex malâ intentione id præstaret. Hic tamen propriè non reperitur eadem actio humana, sed effectus potius; actiones namque humanæ & internæ tot sunt, quot personæ distinctæ. Nos ergo hic inquirimus de actione propriè humanâ, & respectu eiusdem operantis.

Prima itaque sententia affirmat posse eundem actum esse simul bonum & malum, bonum exempli gratiâ ex objecto, malum ex fine, vel aliâ circumstantiâ; ut si quis dare vellet eleemosynam ob inanem gloriam, vel si finis non sit malus, vult illam dare tempore aut loco prohibitis: in hoc casu, inquit hi auctores, voluntas dandi eleemosynam, in quantum tendit præcisè in eleemosynam, est bona & honesta; vitiatum verò à fine, vel circumstantiâ malâ: ita Abulensis, Lorca, & alii, quos refert Salas hic Disp. tertiâ.

Probant primò ratione jam adductâ: vult enim quis solvere debitum creditoris exempli gratiâ, idque tempore Sacri præfat & in templo: actus ille in quantum est voluntas solvendi debitum est bonus, & iustitiæ; quatenus verò sit tempore Sacri, & in templo, habet aliquid irreverentiæ, estque aliquo modo contra religionem. Secundò: bonitas naturalis potest ex parte corrumpi, & ex parte manere, ut patet in equo claudo, qui proinde quoad pedem infirmus est, cætera sanus & integer, idem ergo est de bonitate morali. Tertio quia actus isti bonitatem retinent, quam hauriunt ab objecto, & hac in re conformes sunt rectæ rationi, ergo hanc habent bonitatem, licet aliunde vitientur. Quarto si quid obstat, maxime quod sequeretur eundem actum esse meritorium & demeritorium, sed in hoc nullum est inconveniens, potest enim quis simul elicere diversos actus quorum vnus bonus sit, alius malus; vnus enim actus bonus excludit consortium actus mali, nisi ad summum actus amoris Dei super omnia, ergo poterit quis per diversos actus mereri simul & demereri, quidni itaque id præstare poterit per eundem.

Secunda tamen & vera sententia negat posse eundem actum simul esse bonum & malum, sed quæcumque bonitas ex objecto aut aliunde accedit, totam ait ex circumstantiâ vitiantem corrumpi, sicque actum reddi simpliciter malum. Hæc videtur mens S. Thomæ hic q. 18. a. 4. ad 3. dicentis, si una circumstantia actus sit mala, actum licet aliunde seu ex objecto non sit malus, non tamen esse bonum simpliciter, sed malum. Idem docet q. 20. a. 6. ubi solum admittit posse eundem actum successivè esse bonum & malum, non tamen simul: tenet etiam Suarez lib. 12. de gratia cap. 4. num. 6. Vasquez, Salas & alii.

Probatur ratione quam insinuat S. Thomas art. 4. citato quæstionis 18. nam juxta Sanctum Dionysium cap. 4. de divinis nominibus, *Bonum ex integrâ causâ, malum ex quolibet defectu*: quare licet multa sint, ex quibus actus defumere possit bonitatem, si tamen vel unum sit, ex quo refundatur in eum malitia, actus non est simpliciter bonus, sed malus. Confirmatur: actus enim præcisè, prout versatur circa objectum bonum, non intelligitur positivè bonus, sed indifferens adhuc ut sit bonus vel malus, nec enim completum de eo ferri potest iudicium, donec actus sit completus, seu cum omnibus suis circumstantiis: bonitas enim vera

II.
Prima sen-
tentia affir-
mat eundem
numero actū
humanum,
bonum si-
mul & ma-
lū esse posse.

III.
Dicunt itaque
actum
aliquem posse
esse bonum
quoad sub-
stantiam, &
contra fidem
tamen
malum.

Nihil obsta-
re dicit
quidam,
quo minus
idem actus
sit merito-
rius & de-
meritorius.

IV.
Vera tamen
sententia lo-
quitur non posse
eundem ac-
tum esse si-
mul bonum
& malum.

V.
Ratiò est
primò, nam
bonum ex
integrâ causâ,
malum ex
qualibet
defectu.

Deinde, a-
ctus esse bo-
nus quo da-
retur elemo-
sina, animo
pertrahendi
pauperē ad
peccatum.

VI.
Sequatur
eundem a-
ctum place-
re simul &
displicere
Deo.

vera involvit in conspectu suo integritatem. Con-
firmatur secundo, alioqui dicere quis posset actum
fore bonum, si quis dare velit elemosynam eo
sine ut pauperem pertrahat ad malum, aut aliud
hujusmodi, quod tamen per se apparet esse falsum,
ergo non sufficit bonitas, quæ adveniret præcisè
ab objecto, sed considerari debet actus cum sine
& omnibus circumstantiis.

Confirmatur tertio: implicat ut idem indivisi-
bilis actus simul prohibeatur & approbetur à Deo,
eique placeat simul & displiceat, hoc autem in
præsenti contingeret, omnis quippe actus malus
à Deo prohibetur, bonus vero approbatur, hic
placeat ille displiceat: implicat ergo bonitatem &
malitiam in eodem actu identificari.

SECTIO QUINTA.

Satisfit argumentis contendentibus
posse eundem actum simul esse
bonum & malum.

I.
Actus, quo
quis credi-
tori debitum
solvit tem-
pore Sa. ri.
Eius tem-
pore, est simplici-
ter malus.

Aliud est de
bonitate phy-
sicā, aliud
de morali,

II.
Vt actus non
sit conformis
rectæ ratio-
ni, sufficit
vel unam
eius circum-
stantiam ef-
se ei disfor-
mem.

Licet per di-
versos actus
mereri quis
simul possit
quædam mereri,
non tamen id
potest per
eundem.

III.
Ad lucran-
dam indul-
gentiam
meritum re-
quiratur
semper actus
bonus.

IV.
Vini alieni
intento
fieri vitium
modis potest.

AD primum primæ sententiæ sectione præ-
cedente num. 3. propositum, Respondetur
in illo casu actum illum solutionis debiti, credi-
tori factæ, esse simpliciter malum: licet enim
præcisè quantum ad objectum & finem nihil in se
habeat malitiæ, hoc tamen non sufficit ad actum
bonum, ut jam ostendimus, sed considerari de-
bet ad quæ, & secundum omnes circumstantias,
cum bonum, ut dixi, non sit nisi ex integrâ causâ.
Ad secundum dico in bonitate materiali esse diver-
sas partes, & sic nil mirum si in entitate divisibili
possit esse aliquid bonum, & aliquid malum: ut ve-
rò bonitas moralis consistit in indivisibili. Addo
tamen, etiam ibi, licet dum pes equi claudi est ma-
lus, possit oculus esse bonus, simpliciter nihilomi-
nus non posse equum illum dici bonum.

Ad tertium dico, actus hujusmodi non esse ul-
lo modo omnibus spectatis conformes rectæ ratio-
ni, ad hoc namque tollendum sufficit quemcum-
que finem vel circumstantiam esse malam: licet
namque recta ratio dicat esse debita solvenda, non
tamen dicat esse solvenda in loco sacro, vel tem-
pore divini officij, imò dicat contrarium, cum hoc
simpliciter sit indecens, & malum. Ad quartum
dico diversissimam ibi esse rationem, cum sint en-
titates distinctæ actus bonus & malus; unde esto
possit quis simul per diversos actus mereri & de-
mereri, non tamen per eundem, quia implicat
eundem actum indivisibilem simul esse dignum lau-
de, seu præmio & pœnâ, vel amore & displicentiâ.
Quidquid ergo sit utrum hoc competere simul pos-
sit diversis actibus, certè non potest competere
eidem.

Objicies primò: ad lucrandum indulgentiam re-
quiritur actus bonus, & tamen elemosyna, vel
oratio facta cum circumstantiâ malâ sufficit ad lu-
crandum indulgentiam, ut communis est omnium
sententia, cum facillimum sit sinistram aliquam in-
tentionem in largitione elemosynæ, aut distractio-
nem in oratione irrepere, ergo, &c. Respondetur
negando majorem, alioqui magno periculo ex-
poneretur indulgentiarum & Jubilæi fructus. Ad
lucranda ergo indulgentiarum sufficit actus ex ge-
nere suo bonus, licet aliunde vitietur.

Objicies Secundo, posse actum aliquem esse
bonum ex fine, & malum ex objecto, ut si quis
mentiat, ut det elemosynam, ergo actus simul

esse potest bonus & malus. Respondetur pro præ-
senti, tribus modis fieri posse intentionem alicujus
finis, vel scilicet obtinendi illum per media licita,
vel per media illicita, vel tandem tertio modo pu-
rè intendendo, & abstrahendo in particulari à me-
diis licitis vel illicitis: si primo modo fiat intentio,
non potest causare malam electionem, cum for-
maliter excludatur: si secundo modo contingat, ap-
paret statim intentionem esse malam.

Tandem, tertio modo si fiat intentio, potest esse
bona, si sit de objecto & sine bono, & nulla sit
circumstantia eam varians: licet enim ex vi illius in-
ferri possit electio mali mediæ, non tamen determi-
natè sequitur assumptio talis mediæ ex hac intentio-
ne, intentio siquidem fertur in bonitatem & hone-
statem elemosynæ, & solum in genere vult media
ad illam conducentia, inter quæ merè per acci-
dens & contingenter se habet mendacium, quate-
nus scilicet generatim conducit ad dandam elemo-
synam.

Nec in hoc sita est peculiaris difficultas, quòd
non possit aliquid malum, seu aliqua inhonestas
conducere, & esse utilis ad aliquam honestatem;
turpitudine enim peccati est utilis ad poenitentiam,
& actum humilitatis eliciendum: intentio ergo
illa simpliciter est bona, electio tamen postea sim-
pliciter mala, idque sive merè fiat ad mendacium,
vel aliam actionem turpem peccuniarum lucranda cau-
sa, sive etiam tendat ad mendacium, aut aliquid
aliud inhonestum, ad comparandam pecuniam,
unde habeat ad largiendam elemosynam. Utrum
autem intentio bona esse possit causa inhonestæ
electionis, dicitur postea: solum contendimus in
præsenti, etiam hoc admissio, non sequi eundem
actum esse simul bonum & malum.

Dices, asserere S. Augustinum lib. contra men-
dacium cap. 8. Leviora esse peccata, quæ bono
animo admittuntur. Contrâ: non tamen dicit
istiusmodi opera esse bona, sed simpliciter mala, &
peccata, ex quo potius confirmatur nostra senten-
tia. Respondetur ergo, leviora quidem esse illa
peccata, quia quando voluntas ex bona intentione
fertur ad malum, non habet actus illam malitiam,
quam habet, quando ad malum fertur ex intentio-
ne simpliciter malâ, tunc enim actus sæpè habet
duplicem malitiam; qui enim furatur ut commi-
tat adulterium, magis est adulter, quàm fur, ut
dici solet: & sine dubio actus ille furti est peior,
quàm foret furtum, quod committeretur ex inten-
tione dandi elemosynam. Deinde qui malum
præstant ex intentione bonâ, minùs plerumque af-
ficiuntur ad malum, quàm qui intentionem illam
non habent, & consequenter peccatum ex illo ca-
piti est gravius.

Objicies tertio: potest idem actus intellectus
esse simul verus & falsus, ut si quis eodem actu
de diversis objectis aliqua disparate affirmet, vel
neget, quorum quædam vera sunt, quædam falsa,
ergo & idem actus voluntatis simul bonus esse
potest & malus. Communiter negari solet ante-
cedens, dicitur enim, ut actus intellectus simpli-
citer verus sit, debere eum esse omnino conformem
suo objecto adequato, & in hoc participare
de genere boni. Quod si quis contendat antece-
dens posse admitti, tunc dicendum non ita strictè
requiri conformitatem cum objecto ad veritatem,
ac cum rectâ ratione ad bonitatem, & bonum pec-
cuniarum modo debere esse ex integrâ causâ, juxta
dictum Divi Dionysij hic à S. Thoma q. 18.
art. 4. ad 3. & Theologis communiter admis-
sum.

V.
Potest esse
intentionis
differe tam
ad bonum,
quàm ma-
lū mediū
eligendum.

VI.
Vt idem ma-
lum condā-
cere inter-
dum possit
ad aliquam
bonitatem.

VII.
Quo sensu
juxta S. Au-
gustinū pec-
cata, quæ
bono animo
admittuntur,
sunt leviora

Qui furatur
ut commi-
tat adulterium,
magis est a-
dulter, quàm
fur.

VIII.
Dices: idem
actus potest
esse verus &
falsus, ergo
bonus &
malus.

Strictius re-
quiri vide-
tur conformi-
tatem cum
rectâ ratio-
ne ad bonū,
quàm cum
objecto ad
verum.

Objicies